Taittirīya-Brāhmaṇa

Book 1, Chapter 6

Edited by Subramania Sarma, Chennai

Final proofread version, 1st April 2005

[[1-6-1-1]]

अनु॑मत्यै पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं॒ निर्व॑पति।

ये प्र॒त्यञ्चः॒ शम्या॑या अव॒शीय॑न्ते।

तन्नै᳚र्ऋ॒तमेक॑कपालम्।

इ॒यं वा अनु॑मतिः।

इ॒यं निर्ऋ॑तिः।

नै॒र्ऋ॒तेन॒ पूर्वे᳚ण प्रच॑रति।

पा॒प्मान॑मे॒व निर्ऋ॑तिं॒ पूर्वां᳚ नि॒रव॑दयते।

एक॑कपालो भवति।

ए॒क॒धैव निर्ऋ॑तिं नि॒रव॑दयते।

यदहु॑त्वा॒ गार्ह॑पत्य ई॒युः॥ १॥

[[1-6-1-2]]

रु॒द्रो भू॒त्वाऽग्निर॑नू॒त्थाय॑।

अ॒ध्वर्युं॑ च॒ यज॑मानं च हन्यात्।

वीहि॒ स्वाहाऽऽहु॑तिं जुषा॒ण इत्या॑ह।

आहु॑त्यै॒वैनꣴ॑ शमयति।

नार्ति॒माच्छे᳚त्यध्व॒र्युर्न यज॑मानः।

ए॒को॒ल्मुके॑न यन्ति।

तद्धि निर्ऋ॑त्यै भाग॒धेयं᳚म्।

इ॒मां दिशं॑ यन्ति।

ए॒षा वै निर्ऋ॑त्यै॒ दिक्।

स्वाया॑मे॒व दि॒शि निर्ऋ॑तिं नि॒रव॑दयते॥ २॥

[[1-6-1-3]]

स्वकृ॑त॒ इरि॑णे जुहोति प्रद॒रे वा᳚।

ए॒तद्वै निर्ऋ᳚त्या आ॒यत॑नम्।
स्व ए॒वाय॑त॒ने निर्ऋ᳚तिं॒ नि॒रव॑दयते।
ए॒ष ते॑ निर्ऋ᳚ते भा॒ग इत्या॑ह।
नि॒र्दि॑शत्ये॒वैना᳚म्।
भूते॑ ह॒विष्म॑त्य॒सीत्या॑ह।
भूति॑मे॒वोपाव॑र्तते।
मु॒ञ्चेममꣳह॑स॒ इत्या॑ह।
अꣳह॑स ए॒वैनं॑ मुञ्चति।
अ॒ङ्गु॒ष्ठाभ्यां᳚ जु॒हो॑ति॥ ३॥

[[1-6-1-4]]
अ॒न्त॒त ए॒व निर्ऋ᳚तिं॒ नि॒रव॑दयते।
कृ॒ष्णं वास॑ः कृ॒ष्णतू॑षं॒ दक्षि॑णा।
ए॒तद्वै निर्ऋ᳚त्यै रू॒पम्।
रू॒पे॑णै॒व निर्ऋ᳚तिं॒ नि॒रव॑दयते।
अप्र॑तीक्ष॒माय॑न्ति।
निर्ऋ᳚त्या अ॒न्तर्हि॑त्यै।
स्वाहा॒ नमो॒ य इ॒दं च॒कारेति॒ पुन॒रेत्य॒ गार्ह᳚पत्ये जु॒हो॑ति।
आहु॑त्यै॒व न॑म॒स्यन्तो॒ गार्ह᳚पत्य॒मुपाव॑र्तन्ते।
आ॒नु॒मते॒न प्रच॑रति।
इ॒यं वा अनु॑मतिः॥ ४॥

[[1-6-1-5]]
इ॒यमे॒वास्मै॑ रा॒ज्यमनु॑ मन्यते।
धे॒नुर्दक्षि॑णा।
इ॒मामे॒व धे॒नुं कु॑रुते।
आ॒दि॒त्यं च॒रुं निर्व᳚पति।
उ॒भयी᳚ष्वे॒व प्र॒जास्व॒भिषि॑च्यते।
दैवी॑षु च॒ मानु॑षीषु च।
वरो॒ दक्षि॑णा।
वरो॒ हि रा॒ज्यꣳ॒ समृ॑द्ध्यै।

आग्नावैष्णवमेकादशकपालं निर्वपति।
अग्निः सर्वा देवताः॥ ५॥

[[1-6-1-6]]
विष्णुर्यज्ञः।
देवताश्चैव यज्ञं चावरुन्धे।
वामनो वही दक्षिणा।
यद्वही।
तेनाग्नेयः।
यद्वामनः।
तेन वैष्णवः समृद्ध्यै।
अग्नीषोमीयमेकादशकपालं निर्वपति।
अग्नीषोमाभ्यां वा इन्द्रो वृत्रमहन्निति।
यदग्नीषोमीयमेकादशकपालं निर्वपति॥ ६॥

[[1-6-1-7]]
वार्त्रघ्नमेव विजित्यै।
हिरण्यं दक्षिणा समृद्ध्यै।
इन्द्रो वृत्रꣳ हत्वा।
देवताभिश्चेन्द्रियेण च व्यार्ध्यत।
स एतमैन्द्राग्नमेकादशकपालमपश्यत्।
तन्निरवपत्।
तेन वै स देवताश्चेन्द्रियं चावारुन्ध।
यदैन्द्राग्नमेकादशकपालं निर्वपति।
देवताश्चैव तेनेन्द्रियं च यजमानोऽवरुन्धे।
ऋषभो वही दक्षिणा॥ ७॥

[[1-6-1-8]]
यद्वही।
तेनाग्नेयः।
यदृषभः।
तेनैन्द्रः समृद्ध्यै।

आग्नेयमष्टाकपालं निर्वपति।
ऐन्द्रं दधि।
यदाग्नेयो भवति।
अग्निर्वै यज्ञमुखम्।
यज्ञमुखमेवर्द्धिं पुरस्ताद्धत्ते।
यदैन्द्रं दधि॥ ८॥

[[1-6-1-9]]
इन्द्रियमेवावरुन्धे।
ऋषभो वही दक्षिणा।
यद्वही।
तेनाग्नेयः।
यदृषभः।
तेनैन्द्रः समृद्ध्यै।
यावतीर्वै प्रजा ओषधीनामहुतानामाश्नन्।
ताः पराऽभवन्।
आग्रयणं भवति हुताद्याय।
यजमानस्यापराभावाय॥ ९॥

[[1-6-1-10]]
देवा वा ओषधीष्वाजिमयुः।
ता इन्द्राग्नी उदजयताम्।
तावेतमैन्द्राग्नं द्वादशकपालं निरवृणाताम्।
यदैन्द्राग्नो भवत्युज्जित्यै।
द्वादशकपालो भवति।
द्वादश मासाः संवत्सरः।
संवत्सरेणैवास्मा अन्नमवरुन्धे।
वैश्वदेवश्चरुर्भवति।
वैश्वदेवं वा अन्नम्।
अन्नमेवास्मै स्वदयति॥ १०॥

[[1-6-1-11]]

प्रथमजो वत्सो दक्षिणा समृद्ध्यै।

सौम्यꣳ श्यामाकं चरुं निर्वपति।

सोमो वा अकृष्टपच्यस्य राजा।

अकृष्टपच्यमेवास्मै स्वदयति।

वासो दक्षिणा।

सौम्यꣳ हि देवतया वासः समृद्ध्यै।

सरस्वत्यै चरुं निर्वपति।

सरस्वते चरुम्।

मिथुनमेवावरुन्धे।

मिथुनौ गावौ दक्षिणा समृद्ध्यै।

एति वा एष यज्ञमुखादृद्ध्याः।

योऽग्नेर्देवताया एति।

अष्टावेतानि हवीꣳषि भवन्ति।

अष्टाक्षरा गायत्री।

गायत्रोऽग्निः।

तेनैव यज्ञमुखादृद्ध्या अग्नेर्देवतायै नैति॥ ११॥

ईयुर्निरवदयतेऽङ्गुष्ठाभ्यां जुहोत्यनुमतिर्देवता निर्वपति वही दक्षिणा यदैन्द्रं दध्यपराभावाय स्वदयति गावौ दक्षिणा समृद्ध्यै षट्च॥ १॥

[[1-6-2-1]]

वैश्वदेवेन वै प्रजापतिः प्रजा असृजत।

ताः सृष्टा न प्राजायन्त।

सोऽग्निरकामयत।

अहमिमाः प्रजनयेयमिति।

स प्रजापतये शुचमदधात्।

सोऽशोचत्प्रजामिच्छमानः।

तस्माद्यं च प्रजा भुनक्ति यं च न।

तावुभौ शोचतः प्रजामिच्छमानौ।

तास्वग्निमप्यसृजत्।

ता अग्निरध्यैत्॥ १२॥

[[1-6-2-2]]

सोमो रेतोऽदधात्।

सविता प्राजनयत्।

सरस्वती वाचमदधात्।

पूषाऽपोषयत्।

ते वा एते त्रिः संवत्सरस्य प्रयुज्यन्ते।

ये देवाः पुष्टिपतयः।

संवत्सरो वै प्रजापतिः।

संवत्सरेणैवास्मै प्रजाः प्राजनयत्।

ताः प्रजा जाता मरुतोऽघ्नन्।

अस्मानपि न प्रायुक्षतेति॥ १३॥

[[1-6-2-3]]

स एतं प्रजापतिर्मारुतꣳ सप्तकपालमपश्यत्।

तं निरवपत्।

ततो वै प्रजाभ्योऽकल्पत।

यन्मारुतो निरुप्यते।

यज्ञस्य क्लृप्त्यै।

प्रजानामघाताय।

सप्तकपालो भवति।

सप्त गणा वै मरुतः।

गणश एवास्मै विशं कल्पयति।

स प्रजापतिरशोचत्॥ १४॥

[[1-6-2-4]]

याः पूर्वाः प्रजा असृक्षि।

मरुतस्ता अवधिषुः।

कथमपराः सृजेयेति।

तस्य शुष्म आण्डं भूतं निरवर्तत।

तद्व्युदहरत्।

तदपोषयत्।

तत्प्राजा॑यत।
आ॒ण्डस्य॒ वा ए॒तद्रू॒पम्।
यदा॒मिक्षा᳚।
यद्व्यु॒द्धर॑ति॥ १५॥

[[1-6-2-5]]
प्र॒जा ए॒व तद्यज॑मानः पोषयति।
वै॒श्व॒दे॒व्या॑मिक्षा॑ भवति।
वै॒श्व॒दे॒व्यो॑ वै प्र॒जाः।
प्र॒जा ए॒वास्मै॒ प्रज॑नयति।
वा॒जि॑न॒माऩ॑यति।
प्र॒जास्वे॒व प्रजा॑तासु॒ रेतो॑ दधाति।
द्या॒वा॒पृ॒थि॒व्य॑ एक॑कपालो भवति।
प्र॒जा ए॒व प्रजा॑ता॒ द्यावा॑पृथि॒वीभ्या॑मु॒भय॒तः परि॑गृह्णाति।
दे॒वा॒सु॒राः संय॑त्ता आसन्।
सो᳚ऽग्निर॑ब्रवीत्॥ १६॥

[[1-6-2-6]]
मामग्रे॑ यजत।
मया॒ मुखे॒नासु॑राञ्जेष्य॒थेति॑।
मां द्वि॒तीय॒मिति॒ सोमो᳚ऽब्रवीत्।
मया॒ राज्ञा॑ जेष्य॒थेति॑।
मां तृ॒तीय॒मिति॑ स॒विता।
मया॒ प्रसू॑ता जेष्य॒थेति॑।
मा॒ं च॑तु॒र्थीमिति॒ सर॑स्वती।
इ॒न्द्रि॒यं वो॑ऽहं धा᳚स्या॒मीति॑
मां प॑ञ्च॒ममिति॑ पू॒षा।
मया᳚ प्रति॒ष्ठया॑ जेष्य॒थेति॑॥ १७॥

[[1-6-2-7]]
ते᳚ऽग्निना॒ मुखे॒नासु॑रानजयन्।
सोमे॑न॒ राज्ञा᳚।

स॒वि॒त्रा प्रसू॑ताः।
सर॑स्वतीन्द्रि॒यम॑दधात्।
पू॒षा प्र॑ति॒ष्ठाऽऽसी॑त्।
त॒तो॒ वै दे॒वा व्य॑जयन्त।
यदे॒तानि॑ ह॒वीꣳषि॑ निरु॒प्यन्ते॒ विजि॑त्यै।
नोत्त॑रवे॒दिमुप॑वपति।
प॒शवो॒ वा उ॑त्तरवे॒दिः।
अजा॑ता इव॒ ह्ये॑तर्हि॑ प॒शवः॑॥ १८॥
ऐ॒दि॒त्य॑शोचद्युद्धर॑त्यब्रवीत्प्रति॒ष्ठाया॑ जेष्य॒थेत्ये॒तर्हि॑ प॒शवः॑॥ २॥

[[1-6-3-1]]

त्रि॒वृद्ब॒र्हिर्भ॑वति।
मा॒ता पि॒ता पु॒त्रः।
तदे॒व तन्मि॑थु॒नम्।
उल्बं॒ गर्भो॑ ज॒रायु॑।
तदे॒व तन्मि॑थु॒नम्।
त्रे॒धा ब॒र्हिः संन॑द्धं भवति।
त्रय॑ इ॒मे लो॒काः।
ए॒ष्वे॑व लो॒केषु॒ प्रति॑तिष्ठति।
ए॒क॒धा पु॒नः संन॑द्धं भवति।
एक॑ इव॒ ह्य॑यं लो॒कः॥ १९॥

[[1-6-3-2]]

अ॒स्मिन्ने॒व तेन॑ लो॒के प्रति॑तिष्ठति।
प्र॒सुवो॑ भवन्ति।
प्र॒थ॒म॒जामे॒व पुष्टि॒मव॑रुन्धे।
प्र॒थ॒म॒जो व॒त्सो दक्षि॑णा॒ समृ॑द्ध्यै।
पृ॒ष॒दा॒ज्यं गृ॑ह्णाति।
प॒शवो॒ वै पृ॑षदा॒ज्यम्।
प॒शूने॒वाव॑रुन्धे।
प॒ञ्च॒गृ॒ही॒तं भ॑वति।

पाङ्क्ता॒ हि प॒शवः॑।
ब॒हु॒रू॒पं भ॑वति॥ २०॥

[[1-6-3-3]]
ब॒हु॒रू॒पा हि प॒श॒वः सम॑ृद्ध्यै।
अ॒ग्निं म॑न्थन्ति।
अ॒ग्निमु॑खा॒ वै प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत।
यद॒ग्निं मन्थ॑न्ति।
अ॒ग्निमु॑खा ए॒व तत्प्र॒जा यज॑मानः सृजते।
नव॑ प्रया॒जा इ॑ज्यन्ते।
नवा॑नूया॒जाः।
अ॒ष्टौ ह॒वी᳚ꣳषि।
द्वावा॑घा॒रौ।
द्वावाज्य॑भागौ॥ २१॥

[[1-6-3-4]]
त्रि॒ꣳ॒शत्सं॑प॑द्यन्ते।
त्रि॒ꣳ॒शद॑क्षरा वि॒राट्।
अन्नं॑ वि॒राट्।
वि॒रा॒जै॒वान्नाद्य॒मव॑रुन्धे।
यज॑मानो॒ वा एक॑कपालः।
तेज॒ आज्य᳚म्।
यदेक॑कपाल॒ आज्य॑मा॒नय॑ति।
यज॑मानमे॒व तेज॑सा॒ सम॑र्धयति।
यज॑मानो॒ वा एक॑कपालः।
प॒शव॒ आज्य᳚म्॥ २२॥

[[1-6-3-5]]
यदेक॑कपाल॒ आज्य॑मा॒नय॑ति।
यज॑मानमे॒व प॒शुभि॒ः सम॑र्धयति।
यद॒ल्प॑मा॒नये॑त्।
अल्पा॑ एनं॑ प॒शवो॑ भु॒ञ्जन्त॒ उप॑तिष्ठेरन्।

यद्बह्वानयेत्।
बह्व एनं पशवोऽभुञ्जन्त उपतिष्ठेरन्।
बह्वानीयाविः पृष्ठं कुर्यात्।
बह्व एवैनं पशवो भुञ्जन्त उपतिष्ठन्ते।
यजमानो वा एककपालः।
यदेककपालस्यावद्येत्॥ २३॥

[[1-6-3-6]]
यजमानस्यावद्येत्।
उद्वा माद्येद्यजमानः।
प्र वा मीयेत।
सकृदेव होतव्यः।
सकृदिव हि सुवर्गो लोकः।
हुत्वाऽभि जुहोति।
यजमानमेव सुवर्गं लोकं गमयित्वा।
तेजसा समर्धयति।
यजमानो वा एककपालः।
सुवर्गो लोक आहवनीयः॥ २४॥

[[1-6-3-7]]
यदेककपालमाहवनीये जुहोति।
यजमानमेव सुवर्गं लोकं गमयति।
यद्धस्तेन जुहुयात्।
सुवर्गाल्लोकाद्यजमानमवविध्येत्।
स्रुचा जुहोति।
सुवर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै।
यत्प्राङ्पद्येत।
देवलोकमभि जयेत्।
यद्दक्षिणा पितृलोकम्।
यत्प्रत्यक्॥ २५॥

[[1-6-3-8]]

रक्षाꣳसि यज्ञꣳ हन्युः।
यदुदङ्।
मनुष्यलोकमभिजयेत्।
प्रतिष्ठितो होतव्यः।
एककपालं वै प्रतितिष्ठन्तं द्यावापृथिवी अनु प्रतितिष्ठतः।
द्यावापृथिवी ऋतवः।
ऋतून्यज्ञः।
यज्ञं यजमानः।
यजमानं प्रजाः।
तस्मात्प्रतिष्ठितो होतव्यः॥ २६॥

[[1-6-3-9]]

वाजिनौ यजति।
अग्निर्वायुः सूर्यः।
ते वै वाजिनः।
तानेव तद्यजति।
अथो खल्वाहुः।
छन्दाꣳसि वै वाजिनः इति।
तान्येव तद्यजति।
ऋक्सामे वा इन्द्रस्य हरी सोमपानौ।
तयोः परिधय आधानम्।
वाजिनं भागधेयम्॥ २७॥

[[1-6-3-10]]

यदप्रहृत्य परिधीञ्जुहुयात्।
अन्तराधानाभ्यां घासं प्रयच्छेत्।
प्रहृत्य परिधीञ्जुहोति।
निराधानाभ्यामेव घासं प्रयच्छति।
बर्हिषि विषिञ्चन्वाजिनमानयति।
प्रजा वै बर्हिः। .h line
रेतो वाजिनम्।

प्रजास्वेव रेतो दधाति।
समुपहूय भक्षयन्ति।
एतत्सोमपीथा ह्येते।
अथो आत्मन्नेव रेतो दधते।
यजमान उत्तमो भक्षयति।
पशवो वै वाजिनम्।
यजमान एव पशून्प्रतिष्ठापयन्ति॥ २८॥
लोको बहुरूपं भवत्याज्यभागौ पशव आज्यमवद्येदाहवनीयः प्रत्यक्तस्मात्प्रतिष्ठितो होतव्यौ भागधेयमेते चत्वारि च॥ ३॥

[[1-6-4-1]]
प्रजापतिः सविता भूत्वा प्रजा असृजत।
ता एनमत्यमन्यन्त।
ता अस्मादपाक्रामन्।
ता वरुणो भूत्वा प्रजा वरुणेनाग्राहयत्।
ताः प्रजा वरुणगृहीताः।
प्रजापतिं पुनरुपाधावन्नाथमिच्छमानाः।
स एतान्प्रजापतिर्वरुणप्रघासानपश्यत्।
तान्निरवपत्।
तैर्वै स प्रजा वरुणपाशादमुञ्चत्।
यद्वरुणप्रघासा निरुप्यन्ते॥ २९॥

[[1-6-4-2]]
प्रजानामवरुणग्राहाय।
तासां दक्षिणो बाहुर्न्यक्क आसीत्।
सव्यः प्रसृतः।
स एतां द्वितीयां दक्षिणतो वेदिमुदहन्।
ततो वै स प्रजानां दक्षिणं बाहुं प्रासारयत्।
यद्द्वितीयां दक्षिणतो वेदिमुद्धन्ति।
प्रजानामेव तद्यजमानो दक्षिणं बाहुं प्रसारयति।
तस्माच्चातुर्मास्ययाज्यमुष्मिँल्लोक उभयाबाहुः।

यज्ञाभिजितꣳ ह्यस्य।
पृथमात्राद्वेदी असंभिन्ने भवतः॥ ३०॥

[[1-6-4-3]]
तस्मात्पृथमात्रं व्यꣳसौ।
उत्तरस्यां वेद्यामुत्तरवेदिमुप वपति।
पशवो वा उत्तरवेदिः।
पशूनेवावरुन्धे।
अथो यज्ञपरुषोऽनन्तरित्यै।
एतद्ब्राह्मणान्येव पञ्च हवीꣳषि।
अथैष ऐन्द्राग्नो भवति।
प्राणापानौ वा एतौ देवानाम्।
यदिन्द्राग्नी।
यदैन्द्राग्नो भवति॥ ३१॥

[[1-6-4-4]]
प्राणापानावेवावरुन्धे।
ओजो बलं वा एतौ देवानाम्।
यदिन्द्राग्नी।
यदैन्द्राग्नो भवति।
ओजो बलमेवावरुन्धे।
मारुत्यामिक्षा भवति।
वारुण्यामिक्षा।
मेषी च मेषश्च भवतः।
मिथुना एव प्रजा वरुणपाशान्मुञ्चति।
लोमशौ भवतो मेध्यत्वाय॥ ३२॥

[[1-6-4-5]]
शमीपर्णान्युप वपति।
घासमेवाभ्यामपि यच्छति।
प्रजापतिमन्नाद्यं नोपानमत्।
स एतेन शतेध्मेन हविषाऽन्नाद्यमवारुन्ध।

यत्परः शतानि शमीपर्णानि भवन्ति।

अन्नाद्यस्यावरुद्ध्यै।

सौम्यानि वै करीराणि।

सौम्या खलु वा आहुतिर्दिवो वृष्टिं च्यावयति।

यत्करीराणि भवन्ति।

सौम्ययैवाहुत्या दिवो वृष्टिमवरुन्धे।

काय एककपालो भवति।

प्रजानाँ कन्त्वाय।

प्रतिपूरुषं करम्भपात्राणि भवन्ति।

जाता एव प्रजा वरुणपाशान्मुञ्चति।

एकमतिरिक्तम्।

जनिष्यमाणा एव प्रजा वरुणपाशान्मुञ्चति॥ ३३॥

निरुप्यन्ते भवतो भवति मेध्यत्वाय रुन्धे षट्च॥ ४॥

[[1-6-5-1]]

उत्तरस्यां वेद्यामन्यानि हवीꣳषि सादयति।

दक्षिणायां मारुतीम्।

अपधुरमेवैना युनक्ति।

अथो ओज एवासामव हरति।

तस्माद्ब्राह्मणश्च क्षत्त्राच्च विशोँऽन्यतोपक्रमिणीः।

मारुत्या पूर्वया प्रचरति।

अनृतमेवाव यजते।

वारुण्योत्तरया।

अन्तत एव वरुणमव यजते।

यदेवाध्वर्युः करोति॥ ३४॥

[[1-6-5-2]]

तत्प्रतिप्रस्थाता करोति।

तस्माद्यच्छ्रेयाँन्करोति।

तत्पापीयान्करोति।

पत्नीँ वाचयति।

मेध्यामेवैनाँ करोति।
अथो तप एवैनामुप नयति।
यज्जारꣳ सन्तं न प्रब्रूयात्।
प्रियं ज्ञातिꣳ रुन्ध्यात्।
असौ मे जार इति निर्दिशेत्।
निर्दिश्यैवैनं वरुणपाशेन ग्राहयति॥ ३५॥

[[1-6-5-3]]
प्रघास्यान्हवामह इति पत्नीमुदानयति।
अह्वतैवैनाम्।
यत्पत्नी पुरोनुवाक्यामनु ब्रूयात्।
निर्वीर्यो यजमानः स्यात्।
यजमानोऽन्वाह।
आत्मन्नेव वीर्यं धत्ते।
उभौ याज्याꣳ सवीर्यत्वाय।
यद्ग्रामे यदरण्य इत्याह।
यथोदितमेव वरुणमव यजते।
यजमानदेवत्यो वा आहवनीयः॥ ३६॥

[[1-6-5-4]]
भ्रातृव्यदेवत्यो दक्षिणः।
यदाहवनीये जुहुयात्।
यजमानं वरुणपाशेन ग्राहयेत्।
दक्षिणेऽग्नौ जुहोति।
भ्रातृव्यमेव वरुणपाशेन ग्राहयति।
शूर्पेण जुहोति।
अन्न्यमेव वरुणमवयजते।
शीर्षन्नधि निधाय जुहोति।
शीर्षत एव वरुणमवयजते।
प्रत्यङ्तिष्ठञ्जुहोति॥ ३७॥

[[1-6-5-5]]

प्रत्यङ्ङेव वरुणपाशान्निर्मुच्यते।
अक्रन्कर्म कर्मकृत इत्याह।
देवानृणं निरवदाय।
अनृणा गृहानुपप्रेतेति वावैतदाह।
वरुणगृहीतं वा एतद्यज्ञस्य।
यद्यजुषा गृहीतस्यातिरिच्यते।
तुषाँश्च निष्कासश्च।
तुषैश्च निष्कासेन चावभृथमवैति।
वरुणगृहीतेनैव वरुणमवयजते।
अपोऽवभृथमवैति॥ ३८॥

[[1-6-5-6]]

अप्सु वै वरुणः।
साक्षादेव वरुणमव यजते।
प्रतियुतो वरुणस्य पाश इत्याह।
वरुणपाशादेव निर्मुच्यते।
अप्रतीक्षमायन्ति।
वरुणस्यान्तर्हित्यै।
एधोऽस्येधिषीमहीत्याह।
समिधैवाग्निं नमस्यन्त उपायन्ति।
तेजोऽसि तेजो मयि धेहीत्याह।
तेज एवात्मन्धत्ते॥ ३९॥
करोति ग्राहयत्याहवनीयस्तिष्ठञ्जुहोत्यपोऽवभृथमवैति धत्ते॥ ५॥

[[1-6-6-1]]

देवासुराः संयत्ता आसन्।
सोऽग्निरब्रवीत्।
ममेयमनीकवती तनूः।
तां प्रीणीत।
अथासुरानभिभविष्यथेति।
ते देवा अग्नयेऽनीकवते पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपन्।

सोऽग्निरनीकवान्त्स्वेन भागधेयेन प्रीतः।
चतुर्धाऽनीकान्यजनयत।
ततो देवा अभवन्।
पराऽसुराः॥ १॥

[[1-6-6-2]]
यदग्नयेऽनीकवते पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपति।
अग्निमेवानीकवन्तꣳ स्वेन भागधेयेन प्रीणाति।
सोऽग्निरनीकवान्त्स्वेन भागधेयेन प्रीतः।
चतुर्धाऽनीकानि जनयते।
असौ वा आदित्योऽग्निरनीकवान्।
तस्य रश्मयोऽनीकानि।
साकꣳ सूर्येणोद्यता निर्वपति।
साक्षादेवास्मा अनीकानि जनयति।
तेऽसुराः पराजिता यन्तः।
द्यावापृथिवी उपाश्रयन्॥ २॥

[[1-6-6-3]]
ते देवा मरुद्भ्यः सांतपनेभ्यश्चरुं निरवपन्।
तान्द्यावापृथिवीभ्यामेवोभयतः समतपन्।
यन्मरुद्भ्यः सान्तपनेभ्यश्चरुं निर्वपति।
द्यावापृथिवीभ्यामेव तदुभयतो यजमानो भ्रातृव्यान्त्संतपति।
मध्यन्दिने निर्वपति।
तर्हि हि तेऽक्षिष्ठं तपति।
चरुर्भवति।
सर्वत एवैनान्त्संतपति।
ते देवाः श्वोविजयिनः सन्तः।
सर्वासां दुग्धे गृहमेधीयं चरुं निरवपन्॥ ३॥

[[1-6-6-4]]
आशिता एवाद्योपवसाम।
कस्य वाऽहेदम्।

कस्य॑ वा॒ श्वो भ॑वि॒तेति॑।

स श्व॒तो᳚ऽभवत्।

तस्या॑हु॒तस्य॒ नाश्न॑न्।

न हि दे॒वा अहु॑तस्या॒श्नन्ति॑।

ते᳚ऽब्रुवन्।

कस्मा॑ इ॒मꣳ हो᳚ष्याम॒ इति॑।

म॒रुद्भ्यो॑ गृहमे॒धिभ्य॒ इत्य॑ब्रुवन्।

तं म॒रुद्भ्यो॑ गृहमे॒धिभ्यो᳚ऽजुहवुः॥ ४॥

[[1-6-6-5]]

ततो॑ दे॒वा अभ॑वन्।

पराऽसु॑राः।

यस्यै॒वं वि॒दुषो॑ म॒रुद्भ्यो॑ गृहमे॒धिभ्यो॑ गृ॒हे जुह्व॑ति।

भव॑त्या॒त्मना᳚।

परा᳚ऽस्य॒ भ्रातृ॑व्यो भवति।

यद्वै य॒ज्ञस्य॑ पाक॒त्रा क्रि॒यते᳚।

प॒श॒व्यं॑ तत्।

पा॒क॒त्रा वा ए॒तत्क्रि॑यते।

यन्नेध्मा ब॒र्हिर्भव॑ति।

न सा॑मि॒धेनीर॒न्वाह॑॥ ५॥

[[1-6-6-6]]

न प्र॑या॒जा इ॒ज्यन्ते᳚।

नानू॑या॒जाः।

य ए॒वं वेद॑।

प॒शु॒मान्भ॑वति।

आज्य॑भागौ यजति।

य॒ज्ञस्यै॒व चक्षु॑षी॒ नान्तरे॑ति।

म॒रुतो॑ गृहमे॒धिनो॑ यजति।

भा॒ग॒धेये॑नै॒वैनान्त्सम॑र्धयति।

अ॒ग्निꣴ स्वि॑ष्ट॒कृतं॑ यजति॒ प्रति॑ष्ठित्यै।

इडान्तो भवति।
पशवो वा इडा।
पशुष्वेवोपरिष्टात्प्रतितिष्ठति॥ ६॥
असुरा अश्रयन्गृहमेधीयं चरुं निरवपन्नजुहवुरन्वाहेडान्तो भवति द्वे च॥ ६॥

[[1-6-7-1]]
यत्पत्नी गृहमेधीयस्याश्नीयात्।
गृहमेध्येव स्यात्।
वि त्वस्य यज्ञ ऋध्येत।
यन्नाश्नीयात्।
अगृहमेधी स्यात्।
नास्य यज्ञो व्यृध्येत।
प्रतिवेशं पचेयुः।
तस्याश्नीयात्।
गृहमेध्येव भवति।
नास्य यज्ञो व्यृध्यते॥ १॥

[[1-6-7-2]]
ते देवा गृहमेधीयेनेष्ट्वा।
आशिता अभवन्।
आञ्जताभ्यञ्जत।
अनुवत्सानवासयन्।
तेभ्योऽसुराः क्षुधं प्राहिण्वन्।
सा देवेषु लोकमवित्त्वा।
असुरान्पुनरगच्छत्।
गृहमेधीयेनेष्ट्वा।
आशिता भवन्ति।
आञ्जतेऽभ्यञ्जते॥ २॥

[[1-6-7-3]]
अनुवत्सान् वासयन्ति।
भ्रातृव्यायैव तद्यजमानः क्षुधं प्रहिणोति।

ते देवा गृहमेधीयेनेष्ट्वा।

इन्द्राय निष्कासं न्यदधुः।

अस्मानेव श्व इन्द्रो निहितभाग उपावर्तितेति।

तानिन्द्रो निहितभाग उपावर्तत।

गृहमेधीयेनेष्ट्वा।

इन्द्राय निष्कासं निदध्यात्।

इन्द्र एवैनं निहितभाग उपावर्तते।

गार्हपत्ये जुहोति॥ ३॥

[[1-6-7-4]]

भागधेयेनैवैनꣳ समर्धयति।

ऋषभमाह्वयति।

वषट्कार एवास्य सः।

अथो इन्द्रियमेव तद्वीर्यं यजमानो भ्रातृव्यस्य वृङ्क्ते।

इन्द्रो वृत्रꣳ हत्वा।

परां परावतमगच्छत्।

अपाराधमिति मन्यमानः।

सोऽब्रवीत्।

क इदं वेदिष्यतीति।

तेऽब्रुवन्मरुतो वरं वृणामहै॥ ४॥

[[1-6-7-5]]

अथ वयं वेदाम।

अस्मभ्यमेव प्रथमꣳ हविर्निरुप्याता इति।

त एनमध्यक्रीडन्।

तत्क्रीडिनां क्रीडित्वम्।

यन्मरुद्भ्यः क्रीडिभ्यः प्रथमꣳ हविर्निरुप्यते विजित्यै।

साकꣳ सूर्येणोद्यता निर्वपति।

एतस्मिन्वै लोक इन्द्रो वृत्रमहन्त्समृद्ध्यै।

एतद्ब्राह्मणान्येव पञ्च हवीꣳषि।

एतद्ब्राह्मण ऐन्द्राग्नः।

अथै॒ष ऐ॒न्द्रश्च॒रुर्भ॑वति॥

उ॒द्धा॒रं वा ए॒तमिन्द्र॒ उद॑हरत।

वृ॒त्रꣳ ह॒त्वा।

अ॒न्यासु॑ दे॒वता॒स्वधि॑।

यदे॒ष ऐ॒न्द्रश्च॒रुर्भव॑ति।

उ॒द्धा॒रमे॒व तं यज॑मान॒ उद्ध॑रते।

अ॒न्यासु॑ प्र॒जास्वधि॑।

वै॒श्व॒क॒र्म॒ण एक॑कपालो भवति।

विश्वा॑न्ये॒व ते॒न कर्मा॑णि॒ यज॑मा॒नोऽव॑रुन्धे॥ ५॥

ऋ॒ध्य॒ते॒ऽभ्य॑ञ्जते जुहोति वृणामहै भवत्य॒ष्टौ च॑॥ ७॥

[[1-6-8-1]]

वै॒श्व॒दे॒वे॒न वै प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत।

ता व॑रुणप्रघा॒सैर्व॑रुणपा॒शाद॑मुञ्चत्।

सा॒क॒मे॒धैः प्रत्य॑स्थापयत्।

त्र्य॑म्बकैरु॒द्रं नि॒रवा॑दयत।

पि॒तृ॒य॒ज्ञेन॑ सु॒व॒र्गं लो॒कम॑गमयत्।

यद्वै॑श्वदे॒वे॒न यज॑ते।

प्र॒जा ए॒व तद्यज॑मानः सृजते।

ता व॑रुणप्रघा॒सैर्व॑रुणपा॒शान्मु॑ञ्चति।

सा॒क॒मे॒धैः प्रति॑ष्ठापयति।

त्र्य॑म्बकैरु॒द्रं नि॒रव॑दयते॥ १॥

[[1-6-8-2]]

पि॒तृ॒य॒ज्ञेन॑ सु॒व॒र्गं लो॒कं ग॑मयति।

द॒क्षि॒ण॒तः प्रा॑चीनावी॒ती निर्व॑पति।

द॒क्षि॒णावृ॑द्धि पि॒तृ॒णाम्।

अना॑दृत्य॒ तत्।

उ॒त्त॒र॒त ए॒वोप॒वीय॒ निर्व॑पेत्।

उ॒भये॒ हि दे॒वाश्च॑ पि॒तर॑श्चे॒ज्यन्ते॑।

अथो॒ यदे॒व द॑क्षिणा॒र्धेऽधि॒ श्रय॑ति।

तेन॑ दक्षि॒णावृ॑त्।
सोमा॑य पि॒तृम॑ते पुरो॒डाश॒ꣳ॒ षट्क॑पालं॒ निर्व॑पति।
सं॒व॒त्स॒रो वै सोमः॑ पि॒तृमा॑न्॥ २॥

[[1-6-8-3]]
सं॒व॒त्स॒रमे॒व प्री॑णाति।
पि॒तृभ्यो॑ ब॒र्हि॒षद्भ्यो॑ धा॒नाः।
मासा॒ वै पि॒तरो॑ ब॒र्हि॒षदः॑।
मासा॑ने॒व प्री॑णाति।
यस्मि॒न्वा ऋ॒तौ पुरु॑षः प्र॒मीय॑ते।
सो॑ऽस्या॒मु॒ष्मिँ॑ल्लो॒के भ॑वति।
ब॒हु॒रूपा धा॒ना भ॑वन्ति।
अ॒हो॒रा॒त्राणा॑म॒भिजि॑त्यै।
पि॒तृभ्यो॑ऽग्नि॒ष्वा॒त्तेभ्यो॑ म॒न्थम्।
अ॒र्ध॒मा॒सा वै पि॒तरो॑ऽग्नि॒ष्वा॒त्ताः॥ ३॥

[[1-6-8-4]]
अ॒र्ध॒मा॒सा॒ने॒व प्री॑णाति।
अ॒भि॒वा॒न्या॑यै दु॒ग्धे भ॑वति।
सा हि पि॑तृदे॒व॒त्यं॑ दु॒हे।
यत्पू॒र्णम्।
तन्म॑नु॒ष्या॑णाम्।
उ॒प॒र्य॒र्धो दे॒वाना॑म्।
अ॒र्धः पि॑तृ॒णाम्।
अ॒र्ध उप॑मन्थति।
अ॒र्धो हि पि॑तृ॒णाम्।
ए॒क॒योप॑मन्थति॥ ४॥

[[1-6-8-5]]
ए॒का॒ हि पि॑तृ॒णाम्।
द॒क्षि॒णोप॑मन्थति।
द॒क्षि॒णावृ॒द्धि पि॑तृ॒णाम्।

अनारभ्योपमन्थति।
तद्धि पितृन्गच्छति।
इमां दिशं वेदिमुद्धन्ति।
उभये हि देवाश्च पितरश्चेज्यन्ते।
चतुःस्रक्तिर्भवति।
सर्वा ह्यनु दिशः पितरः।
अखाता भवति॥

[[1-6-8-6]]
खाता हि देवानाम्।
मध्यतोऽग्निराधीयते।
अन्ततो हि देवानामाधीयते।
वर्षीयानिध्म इध्माद्भवति व्यावृत्त्यै।
परि श्रयति।
अन्तर्हितो हि पितृलोको मनुष्यलोकात्।
यत्परुषि दिनम्।
तद्देवानाम्।
यदन्तरा।
तन्मनुष्याणाम्॥ ६॥

[[1-6-8-7]]
यत्समूलम्।
तत्पितृणाम्।
समूलं बर्हिर्भवति व्यावृत्त्यै। .h line
दक्षिणा स्तृणाति।
दक्षिणावृद्धि पितृणाम्।
त्रिः पर्येति।
तृतीये वा इतो लोके पितरः।
तानेव प्रीणाति।
त्रिः पुनः पर्येति।
षट्थ्संपद्यन्ते॥ ७॥

[[1-6-8-8]]

षड्वा ऋतवः।

ऋतूनेव प्रीणाति।

यत्प्रस्तरं यजुषा गृह्णीयात्।

प्रमायुको यजमानः स्यात्।

यन्न गृह्णीयात्।

अनायतनः स्यात्।

तूष्णीमेव न्यस्येत्।

न प्रमायुको भवति।

नानायतनः।

यत्त्रीन्परिधीन्परिदध्यात्॥ ८॥

[[1-6-8-9]]

मृत्युना यजमानं परिगृह्णीयात्।

यन्न परिदध्यात्।

रक्षांसि यज्ञꣳ हन्युः।

द्वौ परिधी परिदधाति।

रक्षसामपहत्यै।

अथो मृत्योरेव यजमानमुत्सृजति।

यत्त्रीणि त्रीणि हवीꣳष्युदाहरेयुः।

त्रयस्त्रय एषाꣳ साकं प्रमीयेरन्।

एकैकमनूचीनान्युदाहरन्ति।

एकैक एवैषामन्वञ्चः प्रमीयते।

कशिपु कशिपव्याय।

उपबर्हणमुपबर्हण्याय।

आञ्जनमाञ्जन्याय।

अभ्यञ्जनमभ्यञ्जन्याय।

यथाभागमेवैनान्प्रीणाति॥ ९॥

निरवदयते पितृमानग्निष्वात्ता एकयोप मन्थत्यखाता भवति मनुष्याणां पद्यन्ते परिदध्यान्मीयते पञ्च च॥ ८॥

[[1-6-9-1]]

अग्नये देवेभ्यः पितृभ्यः समिध्यमानायानुब्रूहीत्याह।

उभये हि देवाश्च पितरश्चेज्यन्ते।

एकामन्वाह।

एका हि पितृणाम्।

त्रिरन्वाह।

त्रिर्हि देवानाम्।

आघारावाघारयति।

यज्ञपरुषोरनन्तरित्यै।

नार्षेयं वृणीते।

न होतारम्॥ १॥

[[1-6-9-2]]

यदार्षेयं वृणीत।

यद्धोतारम्।

प्रमायुको यजमानः स्यात्।

प्रमायुको होता।

तस्मान्न वृणीते।

यजमानस्य होतुर्गोपीथाय।

अप बर्हिषः प्रयाजान्यजति।

प्रजा वै बर्हिः।

प्रजा एव मृत्योरुत्सृजति।

आज्यभागौ यजति॥ २॥

[[1-6-9-3]]

यज्ञस्यैव चक्षुषी नान्तरेति।

प्राचीनावीती सोमं यजति।

पितृदेवत्या हि।

एषाऽऽहुतीः।

पञ्चकृत्वोऽवद्यति।

पञ्च ह्येता देवताः।

द्वे पु॑रोऽनु॒वाक्ये॑॑।

या॒ज्या॑ दे॒वता॑ वषट्का॒रः।

ता ए॒व प्री॑णाति।

सन्त॑त॒मव॑द्यति॥ ३॥

[[1-6-9-4]]

ऋ॒तू॒नाꣳ संत॑त्यै।

प्रैवै॑भ्य॒ः पूर्व॑॑या पुरो॑ऽनु॒वा॒क्य॑याऽऽह।

प्रण॑यति द्वि॒तीय॑या।

ग॒मय॑ति या॒ज्य॑या।

तृ॒तीये॒ वा इ॒तो लो॒के पि॑तर॑ः।

अह्न॑ ए॒वैना॒॑ पूर्व॑॑या पुरो॑ऽनु॒वा॒क्य॑या॒ऽत्यान॑यति।

रात्रि॑यै द्वि॒तीय॑या।

ऐवैना॑न्या॒ज्य॑या गमयति।

द॒क्षि॒णतो॑ऽव॒दाय॑।

उद॒ङ्ङति॑क्रामति॒ व्यावृ॑त्त्यै॥ ४॥

[[1-6-9-5]]

आस्व॒धेत्याश्रा॑वयति।

अस्तु॒ स्व॒धेति॑ प्र॒त्याश्रा॑वयति।

स्व॒धा नम॒ इति॒ वष॑ट्करोति।

स्व॒धाका॒रो हि पि॑तृ॒णाम्।

सोम॒मग्रे॑ यजति।

सोम॑प्रयाजा॒ हि पि॑तर॑ः।

सोम॑ं पितृ॒मन्त॑ं यजति।

सं॒व॒त्स॒रो वै सोम॑ः पितृ॒मान्।

सं॒व॒त्स॒रमे॒व तद्य॑जति।

पि॒तृन्ब॑र्हि॒षदो॑ यजति॥ ५॥

[[1-6-9-6]]

ये वै यज्वा॑नः।

ते पि॒तरो॑ ब॒र्हि॒षद॑ः।

तानेव तद्यजति।
पितॄनग्निष्वात्तान्यजति।
ये वा अयज्वानो गृहमेधिनः।
ते पितरोँऽग्निष्वात्ताः।
तानेव तद्यजति।
अग्निं कव्यवाहनं यजति।
य एव पितृणामग्निः।
तमेव तद्यजति॥ ६॥

[[1-6-9-7]]
अथो यथाऽग्निꣳ स्विष्टकृतं यजति।
तादृगेव तत्।
एतत्ते तत ये च त्वामन्विति तिसृषु स्रक्तीषु निदधाति।
तस्मादा तृतीयात्पुरुषान्नाम न गृह्णन्ति।
एतावन्तो हीज्यन्तेँ।
अत्र पितरो यथाभागं मन्दध्वमित्याह।
ह्रीका हि पितरः।
उदञ्चो निष्क्रामन्ति।
एषा वै मनुष्याणां दिक्।
स्वामेव तद्दिशमनु निष्क्रामन्ति॥ ७॥

[[1-6-9-8]]
आहवनीयमुपतिष्ठन्ते।
न्येवास्मै तद्ध्नुवते।
यत्सत्याहवनीयेँ।
अथान्यत्र चरन्ति।
आतमितोरुपतिष्ठन्ते।
अग्निमेवोपद्रष्टारं कृत्वा।
पितॄन्निरवदयन्ते।
अन्तं वा एते प्राणानाँ गच्छन्ति।
य आतमितोरुपतिष्ठन्ते।

सुसंदृशं त्वा वयमित्याह॥ ८॥

[[1-6-9-9]]

प्राणो वै सुसंदृक्।

प्राणमेवात्मन्दधते।

योजान्विन्द्र ते हरी इत्याह।

प्राणमेव पुनरयुङ्क्त।

अक्षन्नमीमदन्त हीति गार्हपत्यमुपतिष्ठन्ते।

अक्षन्नमीमदन्ताथ त्वोपतिष्ठामह इति वावैतदाह।

अमीमदन्त पितरः सोम्या इत्यभि प्रपद्यन्ते।

अमीमदन्त पितरोऽथ त्वाऽभि प्रपद्यामह इति वावैतदाह।

अपः परिषिञ्चति।

मार्जयत्येवैनान्॥ ९॥

[[1-6-9-10]]

अथो तर्पयत्येव।

तृप्यति प्रजया पशुभिः।

य एवं वेद।

अप बर्हिषावनूयाजौ यजति।

प्रजा वै बर्हिः।

प्रजा एव मृत्योरुत्सृजति।

चतुरः प्रयाजान्यजति।

द्वावनूयाजौ।

षट्थ्संपद्यन्ते।

षड्वा ऋतवः॥ १०॥

[[1-6-9-11]]

ऋतूनेव प्रीणाति।

न पत्न्यन्वास्ते।

न संयाजयन्ति।

यत्पत्न्यन्वासीत।

यत्संयाजयेयुः।

प्रमायुका स्यात्।
तस्मान्नान्वास्ते।
न संयाजयन्ति।
पत्नियै गोपीथाय॥ ११॥
होतारमाज्यभागौ यजति संततमव द्यति व्यावृत्त्यै बर्हिषदौ यजति तमेव तद्यजत्यनु
निष्क्रामन्त्याहैनानृतवो नव च॥ ९॥

[[1-6-10-1]]
प्रतिपूरुषमेककपालान्निर्वपति।
जाता एव प्रजा रुद्रान्निरवदयते।
एकमतिरिक्तम्।
जनिष्यमाणा एव प्रजा रुद्रान्निरवदयते।
एककपाला भवन्ति।
एकधैव रुद्रं निरवदयते।
नाभिघारयति।
यदभिघारयेत्।
अन्तरवचारिणꣳ रुद्रं कुर्यात्।
एकोल्मुकेन यन्ति॥ १॥

[[1-6-10-2]]
तद्धि रुद्रस्य भागधेयम्।
इमां दिशं यन्ति।
एषा वै रुद्रस्य दिक्।
स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवदयते।
रुद्रो वा अपशुकाया आहुत्यै नातिष्ठत।
असौ ते पशुरिति निर्दिशेद्यं द्विष्यात्।
यमेव द्वेष्टि।
तमस्मै पशुं निर्दिशति।
यदि न द्विष्यात्।
आखुस्ते पशुरिति ब्रूयात्॥ २॥

[[1-6-10-3]]

न ग्राम्यान्पशून् हिनस्ति।

नारण्यान्।

चतुष्पथे जुहोति।

एष वा अग्नीनां पड्बीशो नाम।

अग्निवत्येव जुहोति।

मध्यमेन पर्णेन जुहोति।

स्रुग्घ्येषा।

अथो खलु।

अन्तमेनैव होतव्यम्।

अन्तत एव रुद्रं निरवदयते॥ ३॥

[[1-6-10-4]]

एष ते रुद्र भागः सह स्वस्राऽम्बिकयेत्याह।

शरद्वा अस्याम्बिका स्वसा।

तया वा एष हिनस्ति।

यꣳ हिनस्ति।

तयैवैनꣳ सह शमयति।

भेषजं गव इत्याह।

यावन्त एव ग्राम्याः पशवः।

तेभ्यो भेषजं करोति।

अवाम्ब रुद्रमदिमहीत्याह।

आशिषमेवैतामाशास्ते॥ ४॥

[[1-6-10-5]]

त्र्यम्बकं यजामह इत्याह।

मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतादिति वावैतदाह।

उत्किरन्ति।

भगस्य लीप्सन्ते।

मूते कृत्वाऽऽसजन्ति।

यथा जनं यतेऽवसं करोति।

तादृगेव तत्।

एष ते रुद्र भाग इत्याह निरवत्त्यै।

अप्रतीक्षमायन्ति।

अपः परिषिञ्चति।

रुद्रस्यान्तर्हित्यै।

प्र वा एतेऽस्माल्लोकाच्च्यवन्ते।

ये त्र्यम्बकैश्चरन्ति।

आदित्यं चरुं पुनरेत्य निर्वपति।

इयं वा अदितिः।

अस्यामेव प्रतितिष्ठन्ति॥ ५॥

यन्ति ब्रूयान्निरवदयते शास्ते सिञ्चति षट्॥ १०॥

अनुमत्यै वैश्वदेवेन ताः सृष्टास्त्रिवृत्प्रजापतिः सवितोत्तरस्यां देवासुराः सोऽग्निर्यत्पत्नी वैश्वदेवेन ता वरुणप्रघासैरग्नये देवेभ्यः प्रतिपूरुषं दश॥ १०॥

अनुमत्यै प्रथमजो वत्सो बहुरूपा हि पशवः तस्मात्पृथमात्रं यदग्नयेऽनीकवत उद्धारं वा अग्नये देवेभ्य ऋतूनेव षट्थ्सप्ततिः॥ ७६॥